

ספר העולם

לרבנו אברהם אבן עזרא

יצא לאור בפעם הראשונה על פי כתב יד שבואמיקאן בדומא סימן 390

על ידי

יהודה ליב פליישער

[סימשוארא, דומניא].

תוצאה מיוחדת מהירחון "אתגר החיים" הומנא.

Knihtiskárna »HALADÁS« könyvnyomda Berehovo

נדפס מחדש ע"י הוצאת מקור בע"מ
ירושלים, תשל"ל

מבוא.

חז"ן מן הפרושים המפורסמים למקרא, הספרים החשובים בחכמת הדקדוק
זבחמת החשבון שבהם קנה לו ראב"ע שם עולם בספרות ישראל, עוד חבר ראב"ע
ספרים רבים גם כחכמת האצטגוניות. פרושיו למקרא יצאו לאור כמה וכמה פעמים,
לפי שבכל דור ודור היו חביבים על הבריות והרבו להשתמש ולהקור בהם. גם
ספריו בדקדוק נדפסו שתי פעמים וזכו לפרסום גדול, ביתור במקלות בעלי המקצוע.
אף חבריו בחכמת החשבון מצאו להם גואל ויצאו לאור. רק ספריו בחכמת האצטגוניות
עדיין לא נדפסו רק מעט מזעיר¹. ואמת כי היום כמעט שאין לחכמה זאת ערך
שמישי, אבל בכ"ז יש לספרים אלו ערך גדול ספרותי בנוגע לקורות חכמת התכונה
והאצטגוניות וקורות חכמה. וכן חשובים הם גם מצד פרושיו למקרא. כי הרבה
פעמים רמו ראב"ע בפרושו למקרא לענינים שבאצטגוניות, היה מן הצורך לעיין
במקומה המקבילים בחבריו אלו. וגם מצד המרמנים שלחכמת התכונה אפשר שיהיו
חבורים אלו לתועלת. אבל בלעדי כל אלה, הגה קשה לצייר לנו תמונה שלמה
מחכם מסכן זה — שהיה אחד מגדולי חכמי האומה בימי הבינים — אם אין אנו
מכירים אותו גם מצד שהיה אצטרוולוג גדול בזמנו.

כי באמת היתה ידו גדולה גם במקצוע זה, ויש אומרים, שהוא היה היותר גדול
בחכמת התכונה והאצטגוניות בין כל חכמי ישראל שמן המאה השנייה ועד זמנו. על
חשיבות כתביו במקצוע זה יעידו ג' דברים אלו: (א) מספר הגדול של ספריו אלו
שנשארו בכתב יד. שהוא למעלה מן התל במלאכה מדעית ממיין זה. הן נודע היום
שישנן בספריות שונות שבעולם לכל הפחות 35 ספרות המבילות חבריו האסטרו-
לוגיים. וזה סימן כי ספריו אלו היו חביבים ומפורסמים במשך שנים רבות, כי על
כן הרבו להעתיקם. (ב) מספר הגדול של התרגומים של ספריו לשפות שונות מראים
ג"כ ששמו היה מפורסם בתור תוכן ואסטרוולוג גם בין שאיני מבני בריה, והלא על
כן תרגמו ספריו ללשון הלטינית, הצרפתית, האנגלית, הספרדית והערבית (ג) גם
נראה השפעתו הגדולה במקצוע זה מתוך מספר הגדול של החכמים והחוקרים היהודים
ושאינם יהודים אשר ציטטו את ספריו².

אבל לא שחקה השעה לראב"ע בחייו ואף אחרי מותו, ובכן נשאר חבריו
אלו בכ"י בספריות גדולות שונות שבכל העולם וכן ביד יחידים.

(1) נדפסו רק ספריו אלו: (א) ספרו "כלי החושם" ע"י ג. ה. ט. (נקינסקנד 1845). (ב)
תרגומו של רבניש לפרי למשאלה בקדומו, ע"י מ. גרוסקנד [לונדון 1902] וע"י זאב גרקטל [כסור
הופסה לזוח שלו לשם מר"ל כלכונ] (ג) וספר "המחורום" לרבניש שהולחתי אני לאור כספר הפנה, סיני
[בוקרשטי סר"ג]. (2) ספרים לכל הדברים הולח נמלחם כספרו האנגלי של רמלל לוי: The
Astrological Works of Abr. Ibn Ezra בלטימוד 1927.

בשנת תרצ"א התעסק מכירי הח' מר נ. פריד נ"י בספרייה של הואטיקאן ברומא ולבקשתי רכש בשבילי יבטובו צלום של כל כתבי ראב"ע באצטננינות. ובחכמת התכונה. על יסוד הפוטוגרפיה הזאת הנני מוציא עתה לאור «ספר העולם» זה של ראב"ע.

הקודקס נרשם בסימן Palat. Ebr. 390 ומכיל קט"ג דפים בגודל 22×15 צ"מ. הכתב כתב רבני משנת ה"א קצ"ו. בקודקס זה נמצאת שורה של כתבי ראב"ע באצטננינות הכוללת חבורים אלה: א) ראשית החכמה [רף 1a — 57a] ב) ספר השאלות [58a—76a] ג) ספר המבחרים [76a—84b] ד) ספר המעמים [85a—108a] ה) ספר המולדת [108a—138b] ו) ספר המאורות [138b—146a] ז) ספר העולם [146a—157b].

את הספרים האלה כתב ראב"ע בעיר בדרש [Beziers] שבצרפת, בין שנת ד"א תתק"ח—תתק"ט. כי בסוף ס' ראשית החכמה [כ"י רף נ"ז ע"א] נמצאה רשימה זאת: «נשלם בחדש תמוז והעתקוהו רא"ע בשנת ד' תתק"ח בעיר בדרש»¹ ועלי להעיר כי בכתב המעתיק היה כתוב כך: «נשלם והעתקוהו רא"ע בשנת ד' תתק"ח בחדש תמוז.» ובכתב דק יותר מן הראשון נכתבו, למעלה למלת «נשלם», המלות: «בחדש תמוז» ועל המלות «בחדש תמוז» שהיו לפניו בכתב הראשון נטה הסופר קו, והוסיף בסוף: «בעיר בדרש». ואין ספק שתקן כן על פי כ"י אחר מדויק. וכן כתוב באמת בכ"י ברלין: «ונשלם בחדש תמוז תתק"ח בקרית בדרש»². הם בספר המעמים שלו [כ"י רף ס"ה ע"א] וכן גם בספר העולם שלפנינו [כ"י רף ק"ג ע"א] הזכיר את שנת תתק"ח כשנה שהיא עומד בה. אבל השיר הקטן שבסוף הכ"י שלספר העולם שלפנינו: «נשלם ספר העולם, שבח לבורא עולם» וכו', הוא נעתק בלי ספק בשנתי משחת מן השיר האודיגנלי, הנמצא בשאר כ"י לספר העולם, וצריך להיות כך:

נשלם ספר משפטי העולם

ובו נשלמו הדינים כלם

והודות לשם המבין כל נעלם

במרחשון שנת תתק"ט לעולם.

כן נמצא בכ"י פריס סימן 259³, וכן גם בקודקס לידן⁴. ובכך נוכל להחליט שראב"ע כתב תבוריו אלה בעיר בדרש בשנות ד"א תתק"ח—תתק"ט.

על דבר החכמים הנזכרים בספרי ראב"ע בחכמת האצטננינות וכן ע"ד כמה וכמה עניינים חשובים שנספרים אלו כתב מ. שטיינשניידר מאמרים גדולים חשודים במאסף Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft כרך XVIII [עמוד 118—201], כרך XXIV [עמוד 325—392] וכרך XXV [עמוד 378—428]. ויען שלא ירדתי לחקור בעומק הענין, כי אני רק לפרסם את הכ"י

(1) נחלל כי נכתיב כחזק Assemani במקום «בעיר בדרש» — «בלי דודס» (ר"ל בלי ירוס) וכבר הנייר ע"ז רחש"ט כחלק ZDMG. כרך XXIV. עמוד 381. (2) פ"ן Monatschrift 1916 עמוד 194 (ספרה 7. 2) ע"ן ה. כהנא: סולרום ראב"ע, וולרשוי סרכיז עמוד 24. (4) פ"ן קטלוג סל פ"ינשניידר עמוד 367.

באתי, כדי רתת חומר ביד בעלי המקצוע, לכן לא הוספתי לגוף הספר כל הערה, רק אחרי המלות שלא ידעתי לקרוא אותן בדיוק, מפני שגורות אותיותיה לא היו נכרות יפה, שמתי סימן שאלה [?] ובמקום יצגם בקריאה ששחית/ התבוננתי איוו מעות המעתיק או חסרון מלה או מלות, שמתי סימן כזה [?]. יש בכ" מלות שהמעתיק נטה קוים קמטים עליהם, לאות שנעתקו על ידו במעות. ואני שמתי מלות ההן בין סימנים כאלו [—]. עוד עלי להזכיר כי בראש הכ"י לספר העולם שלפנינו כתוב: «בעז אל חי מכל נעלם יחל [?] את ספר העולם».

לספר העולם חבר ראב"ע גם שמה אחרת. גם זאת נמצאה בכ"י בספרות הוואטיקאן במס' 477 [מרף פ"ו ע"א עד דף צ"ד ע"ב]. תחלת הספר: «ברוך השם המיוחד שהגא הכל ומאתו הכל» וסופו: «ואם היה בשפלות יורה דבר רב רק יהיה נכוה ואם במרובעים יהיה אמצעי» ע"ב, והחכם מ. ששיינשניידר מסמן את השמה שלפנינו כאן: «ספר העולם A» ולשני בשם: «ספר העולם B»¹, ובנתע לספר העולם B כתב: "vorkommt תתק"ב-1142, worin das Jahr"², ועל יסוד זה קורא ש. ז. ח. הלברשטם לספר העולם B בשם: «מהדורא קמא, אשר הברו ראב"ע כבר בשנת תתק"ב»³ — בעוד ששיינשניידר דקדק בלשונו ולא כתב שראב"ע חבר ספרו זה בשנת תתק"ב, רק כתב שנוכר בו שנת תתק"ב. וכן אני רואה עתה באמת בכ"י וואטיקן 477 דף צ' ע"ב, שהדיון עם ששיינשניידר. וכאותו המקום גופו מזכיר ראב"ע גם שנת תתק"ח, אבל אין מזה כל ראיה שהחבר הספר בשנים אלו, כי ראב"ע הביאן רק בתור דוגמא לחשובנו. והנה לפי דעת הרב דה. ה. הרצוג⁴, מטמא גדול בחכמת ראב"ע וספריו, חבר ראב"ע את ספר העולם B — שהגא מהדורא קמא — בעיר רומא. נמצא חברו סביב שנת תתק"ב, כי ידענו שבשנה זאת התגורר ראב"ע ברומא, כמו שרשם בראש פרושו לקהלת ובסופו⁵. אבל לדעתי לא ברומא חברו. כי הגה ברף a 88 של הכ"י 477 הג"ל העלה ראב"ע מולות של כ"ב ערים ומסיים כך: «רומא מול אריה, פיזא אימרים דגים ול סי מה שנסיתי היא למול דלי שלשמעלות. לוקא, לפי מה שנסיתי פעמים מולה מרטן רק בגבול צדק» עכ"ל. ואנחנו יודעים כי מרומא נסע ראב"ע לעיר לוקא, שהיא קרובה מאוד לעיר פיזא, והתגורר שם סביב שנת תתק"ה⁶ ואין ספק שלא היתה מענינת אותו העיר לוקא ולא נסה את מולה שתי פעמים מרם שהתגורר בה. לכן לדעתי צריכים אנו לומר שתברו עכ"ס אחרי שכבר הלך לו מרומא ואחרי שכבר התגורר בלוקא.

ואלה שמות החכמים, הספרים והמקומות הנזכרים בספר העולם זה שלפנינו. [מספר הדף והעמוד מציין את הדף ואת העמוד שבכ"י וואטיקן סימן 390, ורשמתיים בפנים הספר.]

(1) ZDMG כרך XXIV עמוד 2, 343 (2) שם, עמוד 344 (3) בהקדמתו לספר הפעור לראשיתו, ליק 1874 עמוד 13. ושם אחר המספר 344 ליק ליהוים קיטן כס': (4) כנכתבו אלי תיזס 5 יולי 1933 (5) עיין רחין: Reime u. Gedichte des Abr. Ibn Ezra כנסיו 1885 עמוד 16—17 (6) כי בשם זה נזכר גם אס פרושו לישע"י עיין רחין פליל ע" 22. ועיין לכל הענין הזס קפרי רחייב לפנות עם פרוס ממנה לנזכרתי, וינא חרפיו נכות ע" XXXV והלאה, ומאמרי לראשית בעיר לוקא [הפוקר, בורשטו, סוליד ע" 77].

- אכרהם [והוא ראביע] 147b — 154a.
 אכרהם אל זוקל. 148a — 149a.
 אכרנו 147b — 148a — 148b.
 אבו מעשר 146a — 155b — שם שם — שם שם — 156a — 156b.
 אבו סארק, 154a.
 אל בתאם, 148b.
 אל בתאני, 156b.
 אל אנדרוזנר הישראלי, 156a. אל אנדרוזנר, 157b.
 אל הינר, [ארץ הודו] 155b.
 אולטינא [עיר Valenciennes? בצרפת].
 אל מהדיא, 152b. [Mehedia נצמון אפריקא].
 אל מריא, 152b. [Almeria בררום ספרד].
 אל קורואן, 152b [Kairuan].
 אל כנרי [ע"י יעקב אל כנרי].
 אסלסון, 154a.
 אל צופי, 149a. — שם, שם.
 ארץ אדום, 152b — מלכות אדום, 155b.
 ארץ אל חנא, 155b.
 ארץ אל צין, 155b.
 כנוד, 152b.
 כרדש, 152b [Beziers].
 כוזיה, 152b [Budsajah ?] נצמון אפריקא.
 כמלטיס, 147b — שם שם — 148a — שם שם — שם שם — 148b.
 שם, שם, — 149a — שם, שם, 151a — שם, שם — שם שם. — 151b.
 בלנסידה, 152b [Valencia].
 בני שאכר, 147b.
 בתן [ארץ] 152b — 155b. (?)
 גרנדא, 152b.
 חוזניאוס 149a. חוזניאוס המלך 151b.
 הודו [ארץ] 152b — אנשי הודו, 155b.
 וואשקא, 152b [? וואשקא = Huesca נספרד].
 חיילד, [ארץ] 152b.
 חכמי המולות, 153a.
 חכמי הודו, 149a — 147b — 148a — 149a — 156a — 156b — 157a.
 חכמי הנסיך, 146a — 147b.
 חכמי ישמעאל, 148a.
 חכמי מצרים, 146a.
 חכמי פרס, 149a — 150a — הפרסים, 150a.
 חכמי המספר, 150b.
 חכמים הקרמונים, 151b — 154b.

- חכמים האחרונים, 151b — 154b.
 חנוך, 151b.
 חנוך הקדמון, 152b. חנוך הראשון 155b.
 חנוך המצרי, 152b.
 מונם, 152b.
 יחיי בן אבו מנצור, 148a.
 יון [ארץ] 152b — 155b.
 יעקב אל כנדי, 153b — 156a.
 ישמעאל [מלכות] 155b — ישמעאלים 157b.
 ישראל [ארץ] 155b.
 כורסאן, 152b. כרסאן, 155b. [ארץ] (?)
 כנען [ארץ] 152b.
 לוחות אל כתאני, 156b.
 לוחות חכמי הודו, 146a.
 לוחות חכמי הנסיון, 146a — 147b.
 לוחות במלמיוס, 148b שם, שם.
 מאשא אללה, 153a — 153b. שם, שם, — 156a.
 מכה, [עיר] 155b. [Mekka].
 מצרים [ארץ] 152b — שם שם — 155b.
 סלאם [מדינה] 152b. (?)
 ספר מחברות המשרתים, 146a.
 ספר הגשם לאפלטון, 154a.
 ספר התקופה ליעקב אל כנדי, 153b.
 ספר יצירה, 150b.
 ספר הסודות של חנוך, 151b.
 ספר המכתרים [לראב"ע] 152a.
 ספר ראשית התכמה [לראב"ע] 157a.
 עראק [ארץ] 152b. אל עראק, 155b — שם, שם.
 ערב [ארץ] 152b.
 ששתים, [ששתים?] 157b.
 פרס [מלכות] 152b.
 פלדמו, 152b.
 פיזא, 152b [Pisa].
 קדרים, 157b.
 קדרים (?) 155b.
 קרדובה, 152b.
 קביץ, 152b [Gabes? כמונים].
 רומא, 152b — 155b.
 שיביליה 152b [Sevila].
 שרנושה 152b [Saragossa].

ספר העולם לרבנו אברהם אבן עזרא.

בעז אל חי מכל נעלם

יחל [!] את ספר העולם.

אם מצאת ספר אבן מעשר במחברות המשרתים לא תאבה לו ולא תשמע אליו, כי הוא סומך על המחברות המשרתים במהלך השווה ואין חכם מודה לו, כי האמת לדעות המחברת כנגד גלגל המזלות. גם לא תסמוך במחברת הכוכבים על לוחות חכמי הרוד, כי אינם נכונים כלל, והנכון שתסמוך על לוחות חכמי הנסיון בכל דור ודור. והמחברות הם מאה ועשרים. וככה תוכל לדעת מספרם. ידוע כי כל חשבון שיוחבר מאחד עד איוה, מספר שירצה תוכל להוציא מן ערכו אל חציו עם חצי אחד, ודמיון זה רצינו לדעת כמה מספר המחבר מאחד ועד עשרים, והנה נעריך עשרים על חציו שדוגא עשרה. ועל חצי אחד, והנה יעלה המספר מאתים ועשרה. והנה נחל לדעת כמה יתנה מספר המחבר השניות והמעם שיתחברו שני כוכבים לבדם. וידוע כי המשרתים הם שבעה. והנה יש לשבתי עם המשרתים שיש [b 146] מחברות. והנה ששה על חציו וחצי אחד יעלה אחד ועשרים. וככה מספר המחברות השניות. רצינו לדעת כמה השלישיות, והנה החלונן ושמונו צדק עם שבתי ועמהם אחד מן האחרים החמשה ויעלה המספר חמשה. ערכנו אותו על שנים וחצי [!] וחצי, עלו חמש עשרה. ומחברות מאדים שלשה ערכנום על שנים עלו ששה. ומחברות חמה שנים, ערכנום אל אחד וחצי עלו שלשה. ומחברות נגה עם השפלים אחת והנה הכל חמשה ושלישים. ואלה הם מספרי המחברות השלישיות. רצינו להוציא המחברות הרביעיות. והנה נחל משבתי וצדק ומאדים עמו. ובעבור שצריך לשלשה שיתחברו עמו תחלה המחברת ארבעה, ערכנום על שנים וחצי, יעלו עשרה ואחר כך יהיו מחברות שבתי וצדק עם האחרים, ויהיו שלשה, ערכנום שנים על ששה והנה י"ו. ואחר כך נחל שבתי עם מאדים ויהיו שנים ערכנום על אחד וחצי, עלו שלשה, ואחר כך מחברות אחת, והנה עלה מספר שבתי עשרים מחברות, והנה יחל יצדק משלשה, ערכנום על שנים עלו ששה, ואחר כך מחברות אחת, הנה ארבע מחברות. ומחברות חמה עם השפלים ממנה אחת, והנה הכל חמש ושלישים מחברות רביעיות. רצינו למצוא החמישית ומצינו לשבתי חמש עשרה ולצדק חמש ולמאדים אחת. הנה עלו המחברות החמישיות אחת ועשרים. והמחברות הששיות יש לשבתי שש ואחת לצדק והנה שבע ומחברות השבעה אחת. והנה עלה המספר מאה ועשרים מחברות, וכל המחברות הם ממספר שאינו זוג ויתחלקו על שבעה. והמחברת הגדולה היא מחברות צדק עם שבתי כמול טלה. וזה היה בעבור [147a.] שהם כוכבים כבדים. והנה לא יורו על הפרטים כי אמעל הכלל. ובעבור כי מול טלה תחלת המזלות, על כן תקרא זאת מחברות גדולה. וזאת המחברת תהיה קרוב מאלף שנה, כי כן דרך מדגך שניהם. כי אחר שיתחברו שניהם כמול טלה יתחברו אחר עשרים שנה כבית השלישית של טלה שהוא מול קשת והוא התשיעי ממקום מחברות הראשון. ואחר עשרים שנה אחרות יתחברו בבית השלישית האחד שהוא מול אריה שדוגא תשיעי למול קשת. ואחר ששים שנה מחברות הראשונה

יתחברו במזל מלה, כאשר החלז בתחלה. כי הוא תשיעי לארית, רק לא יתחברו במעלה דראשונה, רק בקרוב מרביעית מזל יותר. ככה יעשו עד סוף מאתים וארבעים שנה. או מאתים וששים שנה, והנה יתחברו כבתי השלישות י"ב פעמים או שלש עשרה. ואחר כן יצאו ממזלות האש אל מזלות העפר שהם סמוכים להם. וכאשר יחלו ליצאת שם תקרא המחברת התיכונה. וככה ילכו משלישות אל שלישות עד סוף י"ב פעמים, או י"ג פעמים. ואחר כן יצאו לשלישות מזלות הרוח ואחר כך למזלות המים על המשפט שהזכרתי, והקרוב מאלף שנים ישונו להתחבר במזל שלה. והנה מחברתם מעשרים שנה לעשרים שנה כבתי השלישות באי זו שלישות שיקרא תקרא המחברת דקמנה. המחברת הגדולה תורה על נביא שיקום להקים אותה אם היה מקום המחברת כבתי התשיעי או כבתי השלישי וכנגד המזל הצומח בתקופ' שנת המחברת, כי אלה שני הבתים יודו על אותות ומופתים.

ורבים יחשבו כי יש בכוח להוציא המזל הצומח בשעת התחברות הכוכבים העליונים. וזה לא יתכן [147 b.] בעבור שני דברים, האחד שאין מקום צדק ושבתאי בכל הלוחות שזה, אפילו בלוחות חכמי הנסיון אע"פ שנגיח המחלוקת שיש בין חכמי הגדול ובין חכמי הנסיון, כי הם היום בקרוב מתשע מעלות. ומדרך אחרת אילו נתברר לנו מקום שבתאי במהלך השנה גם מקום צדק, הואי אמת ונכון באי זה לוח שיהיה מלוחות הנסיון, לא נוכל להוציא רגע המחברת בעבור תנועת אלה שני הכוכבים. ואם יוכלנו לדעת היום שיתחברו בו דבר גדול הוא.

והנה עוד איסיף לך ביאור. אמר בס' למי' וס, יחכמי דורנו מתהללים כי יוכלו להוציא המזל הצומח בכל מדינה ומדינה בתקופת השנה שהיא רגע הכנס השמש במזל מלה. ואני אומר כי אין יכולת בי לדעתה. גם לא ידעוהו אשר היו לפני גם הבאים אחרי. אמר אברהם הגה אפרש לך מעם כמלמיוס. דע כי אין יכולת באדם לדעת כמה שנת החמה באמת, ומעם השנה שוב השמש אל נקדת מחברת שני הגלגלים הגדולים ששם תחלת הצפון, והכלים העשויים לדעת כהן גבהות השמש בחצי היום, אם היו מדוקדקים היטב, יוכלו להוציא בהם הראשונים ולא השניים. וכבר אמרו בני שאכר שעשו שלשה כלים שחלקום לראשונים גם היו לזקח (!) בהם עשרה שניים, וכשהיו לזקחים בהם גבהות השמש בחצי היום היה מחלוקת ביניהם כמו שני חלקים האשנים. וזה הדבר יבא מעות האומנות. ואם אמרנו שנקת הצל על הארץ, גם יבא (!) המעות לשם מפאת הארץ אם לא היתה ישראל, גם מפאת העמוד אם לא היה ישר, גם מפאת עמידתו. ואחר שהדבר ככה הוצרכו כל חכמי המזלות לדקדק דור אחר דור. כי הנה אברכו אמר כי [148a] שנת החמה שס"ה ימים שלמים ורביעית יום ופחות ממנו, ולא ידע כמה הפחות. ובא בס' למי' וס אתדיו ודקדק יום תקופת השנה והרגע בדרך קרובה וככה עשה, ואין יכולת באדם לדעת מתי תכנס במזל מלה בכל מדינה ומדינה אם לא ידע כמה מרחב המקום, שמעמד מרחבו מקו השדה. והנה יסתכלו כמה רוב גבהות השמש בחצי היום כהיותו בסוף צפון שהוא ראש פרטן, גם יעשו ככה כהיותו בסוף דרום שהוא ראש גדי. ואחר דעתם זה, יוכלו להוציא כמה מרחב המקום במעלות וראשונים אם הוא קשת נשית השמש נכונה. כי חכמי הדור אמרו, שהיא כ"ד מעלות, שלמות, ובס' למי' וס אמר, שהוא יותר מכ"ג מעלות, ויותר מן מ"ה חלקים ופחות מן נ"א, חלקים. והנה בס' למי' וס לא

יכול לדעת האמת. ואברכו אמר שהוא י"א חלקים משמנים ושלש בכל הגלגל והנה הוא כ"ג י"א. וחכמי ישמעאל דקדקו יותר מטולם והסכימה דעתם כי קשת הגמיה היא כ"ג ל"ה, חוץ מן י"חיי כן אבו מנצור ואברהם אל זרקל שדקדקו יותר מטולם ואמרו כי הוא כ"ג ל"ג. ואחר שידע מרחב הארץ במעלות ושברים יקח גבהות השמש בחצי היום שהיא קרוב להכנסה אל מול סלה ושמש ידע. ודמיון זה, הינו במקום שרחבו מ"ב מעלות ל"ט חלקים, והנה ראוי להיות גבהות ראש, והמעם שתכנס השמש במול סלה מ"ז מעלות ל' חלקים, והנה לקחנו השמש בחצי היום קודם שתכנס במול סלה ומצאנוה מ"ז כ'. גם לקחנו גבהות השמש בחצי היום הבא אחריו, והנה ראוי להיות מ"ז מ"ה, ומעם זה בעבור כי נמית השמש ביום אחד כשהיא במול סלה קרוב מן כ"ד חלקים. והנה יבא לכל שעה בין היום הלילה חלק אחד. וכבר אמרנו כי היה גבהות [148b] השמש ביום שעבר מ"ז כ'. והנה נשאר עשרה חלקים להשלמי גבהות סלה במקומנו, אז ידענו כי אחד עשרה שעות אחר חצי היום תכנס השמש במול סלה, שהם ארבע שעות מן הלילה, וכאשר יהיה זמן ארוך בין תחלת השנה שדקדק אחד מחכמי המולות ובין חכם האחר הבא אחריו, כי יתחברו מן השניים שלא יוכל האדם לדקדקם ראשונים, עד שיעלו לימים והנה יחלק החכם האחרון מדת הזמן שיש בינו ובין הקדמון ויוציא מהלך השוה לשמש, ואם טעה הקדמון טעה יהיה המעות נמצאת עם האחרון, כי הוא סמך עליה כי אין לאל ידו לעשות דבר אחר. והנה מצא בטלמיוס כנגד ערך זמני אל זמן אברכו ששנת החמה היא סתתה מרביעית יום חלק מן שלש מאות ביום, והיה הזמן בינו ובין אברכו מאתים וס' שנה. ובטלמיוס אמר כי מקום גבהות השמש במעלה הששי ממול תאומים, ככה היה וככה יהיה לעולם. והנה באו אחריו מדקדקים רבים אינם פרחים מאנו בחזמה, ומצאו בת"ש ועשרים שנה שיש בינם ובין בטלמיוס ארבע מאות יותר על המהלך השוה של בטלמיוס, ע"כ לוחות של בטלמיוס אין להם ממש היום, והתמה מאדם גדול שתקן לוחות במהלך השוה של אל בתאם והוא אומר כי לוחות בטלמיוס הם. גם אלה המדקדקים מצאו גבהות השמש בזמנם על שתים ועשרים מעלות ממול תאומים, גם בטלמיוס אמר כי מהלך הנוכחים שהן בגלגל העליון מעלה אחת בכל מאה שנה, ואלה מצאו מהלכם למאת שנה מעלה וחצי. והנה יש מהם שאמרו כי הגרעון מרביעית שנה בכל שנה חלק ממאה וששה ביום, ויום (י) מהם שאמר חלק ממאה ועשרה והגבון כפי אמנתי שהוא חלק מקל"א והנה נסמך על מקום [149a] השמש שהיתה בימי אל צופי, ולא שמענו שהיה כמותו מדקדק בחשבון המולות והוא דורה כן. ובא אחריו אברהם אל זרקל, ולא היה ברודו חכם כמוהו ודקדק מקום השמש בזמנו, והנה היתה ושוה כדרך שאמר אל צופי. והנה התברר לך כי אין כח באדם לדעת מול הצומח בתקופת השנה על כן אמר בטלמיוס (י) וחכמי הורדומצרים וסרס ודורו ניאוס אמר כי לעולם נסתכל אל רגע מחברת המאורות או נכחם ההוה מהם בתחלה קודם הכנס השמש במול סלה, כי נוכל לדקדק אותו כהוגן שלא יהיה בו שום קרוב בכל מקום שנתצה וממנו נוכל לדקדק ולדעת כל דיני העולם. וזה נכון בעבור כי שני המאורות יורו על העולם יותר מכל המשרתים כי (י) המושלים, וכל הקדמונים מודים כן. והנה בטלמיוס אמר הסתכל (י) אם נקדרה השמש או הלכנה ומהם תוכל לדעת כל המקרים שיקרו באותה שנה ואינו סומך אלא על המול הצומח בתנע

מחברת המאורות אם נקדרה השמש, או על המול הצומח ברגע נכח המאורות אם נקדרה הלכנה, כאשר אפשר עוד, והנה הסתכל במחברת הגדולה אל המול הצומח ברגע מחברת המאורות או נכחם אי זה מהם שיהיה תחלה קודם הכנס השמש במול שלה. גם הסתכל אל המול הצומח ברגע מחברת המאורות או נכחם קודם הכנס השמש אל תחלת רביעית הגלגל ששם תהיה המחברת הגדולה, גם הסתכל אל המול הצומח ברגע מחברת המאורות או נכחם אי זה מהם שיהיה קודם המחברת הגדולה שתהיה המחברת כאותו החדש. והנה אם היתה המחברת במול שלה, אין צורך להוציא מול צומח רק אחר לכוד [149b.] ואם בשאר הרביעיות פעמים יש להוציא מול אחר (!) עם הראשון גם יש פעמים שיש להוציא שנים. וזה לא יקרה אם לא היתה המחברת במול הראשון מרביעית הגלגל. ובעת המחברת הסתכל אל עיני שבתי וצדק וראה אי זה מהם יותר קרוב ממקום נבחותו או ממקום שפלותו בנגד גלגלם הגדול שמוצקו רחוק ממוצק הארץ. והסתכל גם אי זה מהם קרוב אל מקום נבחות גלגלו הקטן. ואם שניהם ישרים כהליכתם או שבים אתרנית ואי זה מהם רחבו צפוני או (!) וכמה רחבו והשתכל (!) לאי זה מהם יש מהם (!) שלמון כבית. והנה אם מצאת כי שבתי הוא קרוב אל נבחותו יותר מצדק או רחבו צפוני וצדק רחומי אי הוא בחשב האפודה או מרחב שבתי צפוני יותר רב המרחב (!) צדק והוא צפוני או שבתי בחשב האפודה ומדת צדק רחומי או שניהם רחומים ומרחב שבתי פחות מרחב צדק, גם שבתי במקום שיש שם שלמון, או יורה כי העם הקדמון השוכן באי זה מקום שישכון לא ינוצח ולא יסע ממקומו. ובעבור תולדת שבתי ירבו בעולם שנאה וקנאה ואיבה ותחרות ורעב ומיני תחלואים. ואם היה כל זה הכח שהוכרנו לשבתי לצדק, או יורה על עם חדש שיתגבר על העם הקדמון ותסב המלוכה מאופה לאופה וכפי מבט מאדים ככה יהיה שפיכת דמים. ואם היה מורחי או יפלו חללים הרבה, ואם מערבי יהיה הפחד והמלחול יותר מן הרג. ואם יביט נגה אליו אי זה מבט שיהיה, יחסר פרעתו. והסתכל לעולם כיום המחברת איך יביטו הכוכבים אליהם, כי הוא עיקר גדול. כי אם יביט מאדים מבט נוכח או רביעית או יהפך העולם בחוב המלחמות [150 a.] ואם נגה ירכה המשגל והזנות עם שובע בלא מלחמה. ואם הלכנה תהיה במקום טוב, כל האדם יהיו בשמחה והפך הרבר אם היתה עם אחד המזיקים.

אמרו חכמי פירס לעולם הסתכל אל החלק הנקרא אל פירס אר והם תוורם חלילה בכל שבועים וחמש שנים. וככה תחלתם, השמש בתחלה עשר שנים תתבודד היא לשמש בשביעית חלקה, ובשאר השביעיות ישתתפו הכוכבים עמה כאשר הם במערכת חניכילי שצ'ם. ואחר כן תשמש הלכנה תשע שנים ותתבודד בשביעית מחלקה ובשאר ישתתפו עמה. ואחר כן ראש התלי שלש שנים ואחר כן צדק שתים עשרה, ואחר כן כוכב חמה שלש עשרה, ואחר כן כוכב חמה שלש עשרה (!) → ואחר כן שבתי אחד עשר, ואחר כן הונב שתי שנים, ואחר כן מאדים שבע שנים, ואחר כן נגה שמנה שנים. ומעם מספר אלה השנים לא ידעת, רק ארע מעט זה המערכת למה היא כך. כי החלו לתת אלה החלקים כפי חשבון מול שלה, כי מי שיש כבודו בתחלה הוא ישמש בתחלה. ומעם שנות נגה וצדק ידוע כי ככה מספר שנותיהם הקטנות, כי ל'סוף זה המספר ישונו אל מעלותם. ואם תרצה לדעת זאת השנה שהיא שהיא (!) שנת תתיקח מי הוא הממונה כפי חשבון פירס י'ם, גגה היא הרביעית מחלק מאדים. וכל אחד מתבודד בשביעית מחלקו ושתתפו האחרים עמו

בשאר השביעיות. ואם מען מוען, הגה ראוי להיות כל שבועים וחמש שנים השניות דומות לראשונות, כי המשרתים והמשתתפים הם שנים, הגה התשובה, כי לא יתכן מדרך החשבון שימצא מול צומח וערך הכוכבים אליו וערך זה אל זה שזה לעולם אליו היה העולם עומד לעולם. [150b] וזה הדבר תוכל להתבונן, כי הגה שבת ייש לו תמונות רבות משונות מפאת השמש גם מפאת כל המשרתים גם מפאת הכוכבים העליונים והם נוסעים בכל שבועים שנה מעלה אחת והגה לא יהיה לו הערך שיהיה לו בתחלה אל אחד העליונים אלא אתה ב"ה אלה שנים ואין צורך להאריך בזה כי כבר הזכירו בעל ספר יצירה שתי אבנים בנות שני בתים, שלש בנות ששה בתים, ארבע בנות כ"ד ומן עשרה ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע, על כן לא יתכן מולד ואדם שידמה למולד אתה במדה, כי אין הגלגל עומד על מתכונת אחת, רק על כל רגע תחדש מתכונתו. שלא היתה כמות ולא תהיה, והכמי המספר ידעו זה.

אמר מאשא אל לה, אם ידעת מול המדינה הסתכל ובתקופת שנה המתברת איך מכב הכוכב לאותו המול ואיך בעל המול. וכאשר תראה כן תדין, כי אם היה מאדים או שבתו במבט נכח או רביעית אל המדינה ואין כוכב טוב מביט אל המול ובעל המול נשרף משמש או הוא באחת יתדות מול המדינה והוא עם שבתו או מאדים או במבט נכח או רביעית עמהם, יורה על רעה גדולה שתבא למדינה, ויותר קשה אם היה המזיק במול המדינה. והנה מצאת בעל מול המדינה בבית השמיני כנגד מול המדינה או בבית שנים העשר או בבית הששין או ימותו ויפלו ביד אויביהם, ואם היה כוכב טוב במול הצומח עם כוכב מזיק, הסתכל לאי זה מהם יותר כח מפאת עלותו בגלגלו ומפאת חשב האסורה כאשר פירשתי. וכאשר תראה כן תדין. ודע כי גה יסיר נוק מאדים במחברת או במבט עד שלא יראה נוק מאדים כי אם במחשבות ובדברים, ואין [151a.] לנה כח להסיר נוק שבתו רק צדק בין במחברת בין במבט יסיר נוק שבתו. וזה שאמרנו, על מנת שלא יהיה גה או צדק תחת אור השמש, כי אם היו כך לא יועילו. ובטל מירוס אמר כי לא יוכל צדק להסיר נוק מאדים אע"פ שהוא עליון ממנו כי אין לצדק עם שבתו ערך ודבר בערך גה, והשמר לא תשכח להסתכל בכל שלשים שנה אל מחברת שבתו עם מאדים במול סרשן שהוא מול העולם, והסתכל בכל מדינה ומדינה איך יעמדו הכוכבים כנגד מולה.

אמר בטל מירוס, אם יתכן להיות קדרות השמש אי זו שנה שתהיה נסתכל אל רגע הקדרות וכפי המול הצומח כך נדין. והנה אם קדרה השמש בולה, או יהיה הדין גמור, וכפי הקדרות ככה נתן מן הדין. ונכונה דבר, כי תגע הקדרות הוא רגע מחברת שני המאורות באמת, ואין ככה רגע שאר המחברות. וככה נדין, נסתכל אל מקום המחברת אם היתה באחת הבתים שהם על צורת האדם, ויש כוכבים טובים מכישים אל השמש והלכנה בהתחברם והם במול יעל צורת כן אדם יורה על בריאות בגופו בני האדם ושלום והשקט ביניהם, ואם היו מזיקים עם (!) המאורות מביטים אליהם או הדבר בהפך. תלאים והרג רב יהיה בעולם, ואם היתה המחברת במולדת המים ומזיקים מביטים אליהם יהיו (!) רעות לכל ימי שתולדתו מן המים ולפורשי ימים. וככה תדין אם היה במלה יעל בהמה דקה ולשור בגסה ואריה על חיות השדה.

אמר בסלמיוס אם רצינו לדעת הזמן שיראה בו רוב הדבר שיוזרה עליו וישנוב מיד הלוך וחמה, נסתכל אל מקום קדרות השמש או הלכנה ויראה באי זה בית יהיה מן הששה בתים שהם ילמעלה מן הארץ, כי אם היה בתחלת הבית הראשון, יהיה זה בתחלת השנה, ואם יכמול השוקע, וכסוף השנה, ואם בתחלת הבית העשירי, בחצי השנה. [151 h.] וזה הכלל, נתן לכל בית שני חדשים ותחל מהמעלה הצומחת למעלה אחרנית, ואת דעת יסלמיוס והחכמים הקדמונים וגם האחרונים לא הסכימו עמו. כי בקדרות השמש נקח לכל שעה ישראל שנה המימה וכפי חלקי השעה לך נקח מהשנה וככה יהיה מתחלת (!) שיוזרה עליו עד סופו כפי השעות בין טוב בין זולתו. והדבר הרב יראה בזמן האמצעי שהוא הנע במחבתה באמת היא הנלקח מהלוחות לא המחברת שהוא נלקח כנגד מחבתת העין, ובקדרות הלכנה יתנו לכל שעה ישראל תרש, ודעתי נוטה עמהם, ורע כי כוכב המה אם היה בבית אחד המזיקים ועם המזיקים והוא קרוב אל המחברת בעת קדרות הלכנה אין מוזהר כמאדו. והכוכבים האובים במבט הנכח בקדרות הלכנה יועילו מן המחברת עד קדרות השמש והמזיקים כנכח ויקו יותר מה שזיקו במחברת לפי שכשהם במחברת הם נשדפים מן השמש.

אמר דורניאוס המלך כי מצא בספר המדות של תנ"ך שצוה שיכתוב אל אדם לעולם בתקופת שנת המחברת שבתו יצדק במחברת הגדולה או האמצעית או הקטנה אל מקום המשתחים בתחלת הכנס השמש בשלה ויראה באי זה מול יפול כח שניב העשר מן הכוכב המזיק או הטוב, ודמיון זה מצאנו שבתי במול שור על י"ד מעלות, והנה נתן לכל שנים מעלות וחצי מול אחד, והנה עלו בדינו חמשה מעלות, נשאר לנו מעלה וחצי ולכל מעלה נתן שתיים עשרה מעלות, והנה יצא המספר לשמנה עשרה מעלות מזול מאונות. והנה כי שבתו הוא מזיק יורה כי רע יבא לכל מדינה שהיא מזול מ"ח מעלות מאונות ומעלה יארע לה נזק, כי אם היתה. [152a.] המדינה פתחה מזול המעלות לא יארה לה נזק. ודעני כח שנים העשר יותר חזק במחברת הגדולה מן האמצעית וכן האמצעית מן הקטנה והקטנה יותר מתקופת כל שנה ואם היה כח שנים העשר לכוכב טוב יבא טוב למדינה, ואם התחברו שנים כחות כמול מדינה למזיק ולכוכב טוב יסתכל אי זה מהם הוא התקף וכחיו יראה יותר מהאחר והרהר מהם תחת אור השמש אין כח לו, והרהר בבית גופל כנגד מול המדינה גם אין כח לו. גם יכן הרהר בבית קלנו או שנאחז, או הוא שב אחרנית יש לך להסתכל בכל שנה ואף כי בשנת המחברת יוכל מה שיוזרה שם יותר תקיף. והנה אם מצאת בעל מול המדינה בבית השביעי, יורה כי מלחמות יהיו (!) עליה ואף כי אם יכיש מאדים. ואם היה מהכוכבים העליונים בעל המול אל תדין דין רע על המדינה, אלא שתהי במצור ובמצוק ולא יותר, רק אם היה שכ לאחור או יחלש כח ויותר רע אם היה תחת אור השרפה. ואם היה בעל הבית השביעי כמול הצומח דון כי הם ינצחו האויבים ואף כי אם היה מהכוכבים השפלים, ואם היה בין בעל מול המדינה ובין בעל הבית העשירי ממנה הסתכל אם הם במחברת או יש ביניהם מכס והסתכל מי הוא יותר תקיף, כאשר הזכרתי בספר המכחורים, וככה תדין, וכפי המכמים תדין, כי אם היה ביניהם מכס איבה, שהוא מכס רכיעות או נכח, יתחדשו מלחמות ביניהם, ואם מכס אהבה, יהיה ביניהם שלום, ואם אחד המזיקים באחת יתרות המדינה, הוא סימן רע על המדינה וככה תדין אם

היה כמול הצומת, יורה על רעות לאנשי המדינה כגופם, ואם בבית העשירי, יורה על רע שיקרה למלכה, ואם בבית השביעי יורה על רע שתהיה [152b.] לאנשי המדינה גם לנלחמים עליה, ואם בבית הרביעי, יורה על השחתת שדותיה וכרמיה. ואם היה כוכב באחת היתדות דון לטוב, ואם היו ביתדות מזיקים וטובים, ראה אי זה מקום הוא תקיף וכחו הרא יראה יותר. וכלל אמר חנוך הקדמון כי שבתי יורה על הזקנים ועובדי האדמה וצדק יורה על הדיינים ועובדי השם ומאדים על השרים ואנשי המלחמה והשמש על המלכים ונגה על הנשים והמריסים וכוכב חמה על החכמים והמפורים והנערים והלכנה על כל האדם, וכפי שיהיה בתקופת השנה תקיף או חלש ככה אותו שיורה עליה.

אמר חנוך המצרי כי כוכב צדק עם מול מלה יורו על ארץ עראק ומלכות פרס, ושבתי עם מאזנים יורו על ארץ אדם, וכוכב חמה עם נדי על ארץ הודו ונגה עם עקרב על ארץ ערב, ומאדים עם אריה על ארץ ברגאן, ושמש עם חלי ארץ כנען ויון ומצרים, והלכנה עם בתולה ארץ כורסאן. וכפי הכוכב וכחו וכפי המול בתקופת השנה כן יהיו דברי כל אחד ואחד.

מזלות המדינות [לא(1) ידענו] אדם בגדר מזלה כ"א מעלות מסרטן, מצרים חמש מעלות משור, אל מהדיאה מזלה שלש מאריה, חוילה ס"ז מבתולה, סונס ד' מבתולה, אפלטו מעלה אתה מאריה, רומא ס"ז מאריה, פיזא ג' מעלות מדלי, בדרש דנים. שרגושה שש ממלה, אל מריא עשרים ממאזנים, בלנסיה שש מעקרב, קרדובה כ"ב מתאומים, שיביליה ד' מדנים, גרנדא עשר מסרטן, אולסינא שש משור. מדינת סלאם שש מגד, בוניה ד' מתאומים, ומדינת וזשקא שור, וקביץ [?] שתיים מדנים, ואל קרואן ס"ז מסרטן. ככה נמצאו אלה כתובים בספר

הגה יש לך להסתכל בכל מחברת בין גדולה, בין אמצעית, בין קטנה אל מקום מאדים. כי אם היה עם שבתי או צדק בתקופה [153a.] או מבט[נגה] נכח או מבט רביעית עמרב, או יתחדשו מלחמות בעולם, ויהיה זה ברגיע מול המחברת אל מקום מאדים. ואתן לך דמיון. נאמר כי בתקופת השנה היה צדק בעשר מעלות משור ושבתי בשלש עשרה ומאדים במלה על שש ועשרים מעלות והמחברת היתה על ארבע עשרה משור, ואתן לכל מול שנה, והגה בשנת י"ב גיע המול אל מקום מאדים, וכבר אמרנו כי היה על כ"ו מעלות ממלה והגה תחלת השנה יחל ב"ד ממלה, ונבקש מה ערך י"ב אל שלשים, והגה שתי חמשיות, והגה בשתי חמשיות שנה שתיים עשרה למחברת שבתי וצדק הקטנה יהיה הת רב בכל מדינה שמזלה מלה אי אחד יתדותיו. גם יש לנו להסתכל בתקופת השנה לראות מקום הכוכבים ואיך יבישו אל מול מלה שדעא בית המסך וככה נרין אם הם כוכבים טובים או רעים.

כל חכמי המזלות אמרו, כי מזלות האש והדוח יורו על יוקר והרעב שיהיה בעולם, ויותר במזלות שיתחברו שם, ומזלות העפר והמים יורו על יובע גדול וזול, גם יש להסתכל בתקופת כל שנה. כי אם היו שניהם שבתי וצדק במזלות יקרים יורו על יוקר והסך הדבר אם היו במזלות האדירים. אמר מאשא אללה, לעולם נסתכל וכתחלת השנה אל מקום הלכנה

ברגע הפרדה ממחברת השמש או מנכחה, איזה מהם יהיה בתחלה קודם הכנס השמש במזל מלה. והנה אם התחבר עם כוכב רע או אליה מבט רע, יורה על רע בעולם. ואם טוב, תורה על טוב ושכתי יורה על תהלואים ושנאת חנם וקטמות וזריבן מקומות ומכיעת ספינות, וצדק יורה על שלום ורוב תבואה והשקט ונמנות, ומארים על [מחלוקת] מלחמת ומכות ותנועות ממקום למקום, ונהה יורה שיתגבר בעולם התאוה והתענוגים. ואף כי בכל מקום שיש לו שלשון עליו או יהיה המזל [153b] וששם ננה מול המדינה, וכוכב חמה יורה על דרישת חמה והצלחה הפוארים והחכמים גם התגרים.

אמר מאשא אללה, נסתכל לעולם בכל מחברת גדולה או אמצעית או קטנה גם בתקופת כל שנה אל המזל הצומח ברגע מחברת המאורות או נכחם ההווה בכל מדינה ומדינה. מרם הכנס השמש במזל מלה כי הוא עיקר גדול והסתכל אל הממונה על מזל הצומח ברגע המחברת או הנכת והממונה הוא שיהיה לו שלשון במקום על מנת שיביא אליה והנה אם מצאנו הממונה ביד הרשון או העשירי, יורה על יוקר גדול בחמה באותה המדינה. ויותר קשה אם היה מוסף בהליכתו, והמעט שילך יותר ממהלכו השנה, כי אם היה תולך פחות ממהלכו השנה או תוח או תרנית, ימעט היוקר יום יום. וככה הדין אם יתן הכח לכוכב שהוא באחת היתדות הגזרות, ואם היה באחת היתדות האחרות הדבר יהיה אמצעי, וככה בכסוכים ובנופלים יהיה כולו. ואם היה הממונה נשרף מהשמש, יארע לתבואה נוק. ואם היה באחת היתדות או יהיה הנוק ואם בנופלים יהיה מעט, וככה תעשה שנה בשנה גם חדש בחדש.

אמר מאשא אללה, מקום המחברת יורה על שמן זית, כי כן נסה. והנה יש לך להסתכל אל הממונה אל מקום המחברת, וכאשר תראה כן תדין כאשר דנה בממונה על התבואה. ודע כי אם היה הממונה בבית כבודו יתקד הדבר ופחות ממנו אם היה בביתו. ואם היה בבית קלוטו, יהיה זול עד די ואם בבית שנאתו יהיה זול גם כן ולא כראשון.

אמר יעקב אל כנדי בספר התקופה שלו, הסתכל קודם הכנס השמש במזל מחברת המאורות או נכחם ההווה מהם בתחלה ואם [154a] מצאת המזל הצומח ממזלות המים יורה על גשם שירד באותה [המאור] המחברת או אותו הנכת ואף כי אם היתה מקום המחברת או הנכת באחת יתדות הצומח בעת ההיא על פי רחב המדינה שאחת מתקן לה המאורות. ואם היה מקום המחברת או הנכת באחד הבתים הנופלים הוין כי גשם לא ירד בכל אותו החדש ורוב אותה השנה. ואם המזל הצומח ממזלות המים ובעל המזל יביא אליו, גם זאת עדות שלמה על דת המטה, ואם שם המטה בצומח או יהיה יותר ויותר. ואם היה הממונה עם המאורות או יהיה מטר רב מאוד, ואם תרצה לדעת היום שירד בו המטה, הסתכל [ז] אל היום שתגיע הלכנה אל המעלה הצומחת או יהיה המטר. ואני אבררם האומר אם לא היה כן, יהיו עננים ולא ירד מטר. וככה אמר אפלו מון בספר הגשם שלו והוא דבר מנוסה. ודע כי הכוכבים החזורים לאתור יורו על מטר ואף כי השפלים שהם למטה מהשמש ואף כי אם היו בין שפלים או עליונים כמזל נקבה. ויותר עדיה ברורה כי אם היה המזל מן הקרים, בין שיהיה ממזלות העפר או ממזלות המים.

ומזל דלי יורה על המים בעבור הטוכנים הנקראים שפך שיש שם. (י) גם מזל אריה יורה על המים בעבור צורת הספינה שיש שם.

אמר אבו ס אר ק לעולם בעל הבית השביעי מן הכוכב העליון הוא מפתח לו. והנה מפתחת שכתי המאורות כי בתיהם לכת בתיו על כן אם תתחבר הלכנה או תתן הכה לשכתי ככל מחברת או נכה שיש לה עם השמש. דע כי באותו החדש ירד מטר ותוכל לדעת היום שירד בו שתספר המעלות הישירות שיש בין מקום המחברת או הנכה אל מקום מבט שכתי השלם וכשישלים מספר אותם הימים [154b] שתתן לכל מעלה יום אחד או ירד המטר. ויותר עדות ברורה אם יתכן שתהיה הלכנה באותו היום על אחת מפתחות שלה, ואלה הם השנים עשר מפתחות של הלכנה. האחד רגע המחברת שהיא עם השמש חלק בחלק. והשני שתהיה רחוקה מהשמש במעלות ישראל י"ב מעלות. והשלישי שתהיה רחוקה מ"ה מעלות שהוא שמינית הגלגל. והרביעי שתהיה רחוקה צ"י מעלות שהוא רביעי הגלגל. והחמישי שתהיה רחוקה מהשמש קל"ה מעלות שהם שלש רבעיות הגלגל. והשישי שתהיה רחוקה מהשמש קס"ח מעלות והכלל שתהיה כינה ובין נכה השמש י"ב מעלות, והשמיני שתהיה רחוקה מהשמש קצ"ב מעלות, והמעט שתהיה מרחקה מנכה השמש י"ב מעלות. והתשיעי שתהיה רחוקה מהשמש רכ"ה מעלות, והמעט שתהיה מרחקה מהשמש שלש שמיניות הגלגל. והעשירי שתהיה מרחקה מהשמש ר"ע מעלות, והמעט שתהיה מרחקה מהשמש רביעית הגלגל. ומפתח הי"א שתהיה רחוקה מהשמש שמו"ו מעלות, והמעט שתהיה מרחקה מן השמש חצי רביעית הגלגל שהוא השמינית. ושנים עשר שתהיה רחוקה מהשמש שמ"ח מעלות, והמעט שתהיה מרחקה מהשמש י"ב מעלות לפניך. ואלה המפתחות ניסום הקדמונים והאחרונים. ולעולם הסתכל אם היה כוכב חזור אחרנית בבית הראשון יורה ועל גשם, כי כח הכוכב ההוא בבית הראשון יחשב ככה בעל הבית ובעל הבית השביעי לצדק הוא לזכב חמה ושניהם יורו על הרוחות. והנה הסתכל בכל חדש וחדש, ואם היה יבעל הצומח צדק או כוכב חמה ויבש זה אל זה. ואף כי אם היו ביתדות מאחד מזלות הצומח או יורו על רוחות רבות שיתחדשו בעולם. וכל זה אם היו באחת יתרות מזלות המדינה או יבישו אל המזל, ואם יהיה [155a] נגה או מאדים בעל מזל הצומח ויבש זה אל זה, ואף כי אם היו באחת יתרות הצומח, הנה יורו על גשם בברקים וקולות ולפידים, ויותר אם היה בניניהם מבט רביעית או איכה. ואם אחד מהם יהיה במזל עפר או יורה על הברד. ויש לך להסתכל לעולם אל שכתי בתקופה, כי אם היה באחד ממזלות העפר ולא היה כוכב טוב מביש אליו והיתה הלכנה במזל רביעי או נכה עמו או יורה על רעש גדול בכל המדינה ששכתי במזלה או שתהיה באחת מיתדות מזל המדינה. ולעולם הסתכל אל מאדים בתחלת השנה, כי אם היה מזרחי מן השמש ויש לו שלמות על המזל העולה בתקופת השנה אי זה שלמות שתהיה והוא באחת מיתדות הצומח או יורה על מלחמות ושפיכות דמים. ויותר אם היה במזל שהוא על צורת בן אדם. ואם היה באחד ממזלות האש, יורה על שרפה שתהיה במדינה, ואם יביש בעל מזל המדינה אל המזל או יביש מזל טוב במקומו, או ינצלו אנשי המדינה ואם לאו לא. ואם היה מערבי מן השמש והוא במזל על צורת בן אדם יורה על מלחמות, רק הפחדים יהיו יתחלשפיכות הדמים. ומזלות העפר יורה [י] על הריסות, ואם יהיה בתחלת השנה בבית טפל או חזור אחרנית הארץ תשקם

ממלחמת, ולעולם הסתכל אל מקום הלבנה כי היא תורה על כל האדם, כי אם היה בתחלה עם כוכב טוב או מבט טוב עמי, תורה על בריאות הגוף ואם היתה עם שבתו או מבט נכח או רביעית עמי ושבתו באחד מזלות המזמים [1] שהם מלה ושור וסרטן ועקרב וגדי והגים, תורה על תחלואים קשים ומני קדחת ושעול ואם היה שבתו באחד מזלות המים תהיה רעה גדולה לעוברי הים ואף כי אם היה במזל סרטן, והכלל שיעשה נזק לכל מי שהולך במים ושינברו מימי הנהרות וישחיתו הזרע אם יבא גשם גדול [155 b.] שיויק ומאדים במזלות המים יורה על אבני הברד המשיחיות. ואם היה שבתו או מאדים בתחלה או גדי או מזלות הרחם יורה על רע שיבא לעולם מפאת ארבה או צלצל במקומות שהם מוכנים להיותם שם. ואם היה מאדים או שבתו במזלות שהם על צורת האדם יורה על קטנות ומריכות ומלחמות. ואם היו מזרחיים או יראה מה שיודה, ועליהם יתה. ואם יביט זה אל זה מבט רביעית או נכח ואין נגה צדק מביט או יורה על רע גדול. ותוכל לדעת המקום שיהיה שם. אמר חנוך הראשון כי כוכב צדק עם מזל סרטן יורו על הארץ הנקראת אל עראק, וכבר הזכיר אבן מעשר כי מזל אל עראק גבול צדק במזל סרטן שהוא כ"א מעלות מהמזל. ודבר מנוסה הוא כי כל כוכב מויק שיהיה במעלה הזאת או יביט אליה מבט נכח או רביעית בתחלת תקופת השנה יזיק למקום הנזכר, והסך זה אם היה שם כוכב טוב או יביט אליה וכבר נסו זה פעמים אין קץ להם. ושבתו עם מאזנים לארץ רומא והיא מלכות אדום. וכוכב חמה עם מזל גדי לאנשי הודו הנקראים אל הינד. על כן אמר אבן מעשר כי כוכב חמה יורה על נפשותם, על כן הם חכמים ממוכמים ומזל גדי יורה על גופותם על כן אינם לבנים. ונגה יעם עקרב אל ארץ אל חגאז ששם מכה על כן אמר אבן מעשר כי כל שנה שיהיה מזל עקרב במבט כוכב מויק ימות מלך קדרים והמולך על מלכות ישמעאל. והזכיר מאשר נסה דמיונות הביים. ומאדים עם מזל אריה ארץ ברגאן, והישמש עם מזל דלי ארץ ישראל וארץ יון ומצרים. והלבנה עם מזל בתולה ארץ אל צין וכרסאן. ומעם זה כי אותה הכוכב ממנה עליהם ומהמזלות המזל הנזכר. וכאשר יהיו שניהם בתקופת השנה [156a.] ואף כי בתקופת שנת המחברת כך תדין מצוב עד רע. ולדעת שנת הבצורה אמר מאשא אללה שים מקום המחברת הגדולה גם האמצעית גם הקטנה עקר, וכל שנה שיגיע בית הסוף אל מקום מאדים או שבתו אלהיה מתגבר על צדק כאשר הזכרתי בתחלה יורה על שנת בצורת בכל מדינה שיגיע בית הסוף אליה ופעם בית הסוף שתתן לכל שנה מזל אחד ותחל ממזל המחברת ממעלת המחברת עד שלשים מעלות ושנה הוא שיהיה זה המספר במזל אחד או בשני מזלות והעיקר שתחשוב במעלות ישראל, וכל שנה שתגיע אל נגה או כוכב חמה אם היה במספר טוב או אל צדק אם היה מתגבר ומנצח את שבתו בתחלת המחברת יורה על שובע ואף כי בכל מדינה ששולה אתה יתדות בית הסוף. ויאמר אל אנדרווגר הישראלי לעולם נסתכל אל המחברת הגדולה. שהיא מחברת שבתו וצדק ונתן לכל מעלה ישראל שנה אחת ונחל ממקום המחברת ולא נחוש באי זה זמן מהשנה יהיה ואחר שלש מצות וששים שנה שהמספר במעלות הגלגל נשוב להסתכל כאשר בראשונה.

אמר אבן מעשר כי היום אנו במעלה שביעית ממזל מאזנים כי לפי

דעת חכמי הורדו יתנו לכל מעלה אלה שנים. אמר יעקב אל כנרדי, המתכל אל מחברת המאורות או נכתם והוזה מהם קודם הכנס השמש במול מלה. ואל תתום לדברי האומר שנמתכל לעולם בהכנס השמש אל תחלת מעלה עשרים ממול עקרב כי מאז יחלו מימי הבארות ולהטיף, והנה אם היה נהג בתחלת השנה מזרחי הנה תהיה חצי השנה הראשון מרב מהאחרון ואם הוא מערכי הפוך הדבר. והנכוז מה שאמרתי כי אם היה אחד הנוכבים טובים אל מקום המחברת או הנכח או יהיה לאחד [156b.] מהם שלשון רב במקום ואין כוכב מויק, הנה לאות על שנה טובה ואף כי אם היה הנוכב המרב באחת יתרות המול העולה שהוא הצומח ברגע המחברת או הגכת כפי ארך כל מדינה ומדינה וכפי תקון הבתים שהם היתרות, כי ישתנו בעבוד רחב כל מדינה ומדינה. ואם הדבר הפוך, כי מויקים מבישים או הם באחת יתרות הצומח ואין כוכב טוב מביש, הנה שנה רעה. ואם יבישו טובים ומויקים, המתכל למי יש לו כח רב הוא השליש. ודע כי הנוכב העליון אם הוא מזרחי ונוכב אחר עליון מערכי, הנה הכח הגדול למזרחי. ואם מהשפלים, הדבר הפוך, כי בהם נפאת מערב. והוזהו תחת אור השמש אין לו כח כלל וככה התווד אחרנית.

אמר אבו מעשר כי נסה פעמים רבות כי אם היה מאדים בתחלת השנה באחד בתי שבת, יורה על בצורת. ואם היה באחד מבתי יורה על רוב אמר הכשאר המקומות אמצעי. ולא ידעתי מעם זה גם נסיתיו אני ולא עלה ביד, ע"כ הזכרתי לך שאם מצאת ספרו אל תסמך עליו. ולא דבר בדברי הגשם יותר מזה.

אמרו חכמי הורדו כי מחנות הלכנה כ"ח. והנה יעלה לכל מול שתי מחנות ושלישית מחנה. והנה יהיה מתחלת מלה שתחלתו לפי דעת חכמי הצורות ושמנה מעלות קודם קרני מלה והם בזמן הזה על שתיים ועשרים מעלות מתחלת מלה ושהוא קו הצדק, שהוא כפי מחלוקת המחשבת, לא כפי הצורה, כי צורת מלה קמנה והיא פותחה מרביעית מול. והנה אם רצית למצוא מחנות הלכנה גרע ממקום הלכנה המתוקן בדרך לוחות אל בתאנל שמנה מעלות או תמצא חספך. והנה ממלה שהיא הצורה עד י"ג מעלות גם נ"א [מעלות] חלקים היא המחנה הראשונה [157 a.] הנקראת אל נ"ח. וכבר חקקתים לך כל המחנות בצורות ובשמותם כלשון קדר ופירושם.

אמרו חכמי הורדו כי עשרה מחנות הם לתחת ויורו על נשם וממר ואלה נשמותם כלשון קדר: אָל דבראן, אל דראע, אל גבהה, אל צרסה, אל גפר, אל אכליל, אל שולח, אל בלדה, אל פרט [?] מיכר. ואמרו כי בהראות אור הלכנה בתחלת החדש, אם היתה באחת מחנות הגשם ויביש אליה כוכב תווד אחרנית ואף כי אם היה במול נקבה ויותר אם היה באחד מולות המים, או יורה על גשם. וזה המתכל בכל חדש וחדש בתחלת החדש ויותר תחלת החדש ההוזה קודם הכנס השמש במול מלה, גם במול סרטן גם במול מאונים גם במול גדי והכלל באחד המולות המתהפכים, והמעם שיהפך הזמן בהכנס השמש שש, כי מתחלת מלה עד ראש סרטן הזמן חם ולת ואחרי כן יתהפך הזמן שתשוב הלח יבשות ויהיה הזמן מתחלת סרטן עד טוף בתולה חם ויבש ואחר כך יתהפך הזמן לסור התום וכא הקור תחתיו ויהיה הזמן קר ויבש, כי התולדת האחת תעמוד כאשר היתה. ובהכנס השמש במול גדי, תסור היבשות וישאר הקור כאשר היה ויהיה הזמן קר ולת ככה תמיד.

והמחנות היבשות אל כמין, אל הנעה, אל מרף, אל קלב סעד, אל ארכיה, אל פרכל מקרב. ושאר המחנות ממוסכות. והנה כלל אדבר לך. יש לך להסתכל לעולם אל המאד ועשרים מחברות שהם מחברות הוככים המשרתים עם המאורות. ואחר שידעת בספר ראשית החכמה מספך כל כוכב, ככה תדין וכל דבר שיוורה עליו הוכיכ אם היה חזק מסאת השמש ומסאת המעלה הצומחת גם מסאת שלמונו במקומו יתיקר כל דבר שיוורה עליו. והפך זה אם היה בבית [157b.] קלוני או בבית שנאתו, ויותר אם היה נשרף מהשמש או חוזר אחרנית וכפי מבט הוככים המוכים והרעים ככה תדין. גם אנכי נסיתי פעמים רבות כי השמש תורה על הנוצרים ושכתי על הסושים [!:] ומאדים על הקדרים ונגה על ישמעאלים וכפי כחו בתחלת השנה ככה תדין. וכבר אמרתי כי שבתי יורה על הזקנים והעכרים וצדק על בעלי העושר והריינים ומאדים על אנשי המלחמה, והשמש על המלאכים ונגה על הנשים והמריסים, וכוכב חמה על הקטנים והחכמים והסופרים והלכנה על כל אדם. וכל שנה שתמצא הלכנה על מכס נכח עם השמש או מכס רביעית תורה על קשר על המלך בכל מדינה ששם הלכנה והמעט שהיא במולה.

אמר אל אנדרוזגר הסתכל בעל [!] המזל הצומח בתחלת תקופת השנה והמעט מי הוא שליט על המעלה הצומחת, ואם הם ישני שליטים או שלשה המביט מהם ועליו הסמך, ואם רבים יביטו, קח מי שיש לו יותר ושלמונו במעלה הצומחת ועשה כדרך שאתה עושה במולה, שאם היה השליט כמזל הצומח יורה על שמחה ובריאות גוף לאנשי המקום. ואם בשני יורה אם היה שם נשרף על תחלואים ומות ודבר, ואם בשני והוא במקום טוב יורה על ריוח לכל אנשי המקום ואם הוא נשרף מהשמש יורה כי שלמונים יזיקם בממונם. ואם בשלישי ירבו עובדי דרכים. ואם ברביעי ירבו הזרעים. ואם היה מושחת תדין הפך הדבר. ואם בה ירבו בניהם, ואם היה שם אחד המזיקים ימותו הנערים הקטנים. ועל זה הדרך תדין בשאר הבתים ולעולם הסתכל על המכטים, כי עליהם כל המשפטים.

נשלם ספר העולם   שבח לבורא עולם
וכו נשלמו ספרי הדינין כולב   לחכם בן עזר כילים.